

A FELNŐTTKÉPZÉS FUNKCIÓVÁLTÁSA

KOLTAI DÉNES

Ma már senki sem vitatja, hogy a felnőttképzés a rendszerváltás óta felértékelődött. A piaci viszonyok között talán a tudáspiac jött létre a leghamarabb, a felnőttképzés intézményrendszere a szocializmusban megtanult diverzifikáció gyakorlatából merítve gyorsan *átalakult, bővült*. A valódi piac részese lett, ahol a csere tárgyául a korszerű tudást kínálja, értékesíti.

A felnőttképzés szerzeágazó nagy rendszer, amelyben az iskola mellett jól megfér a munkaerő-piaci képzés, az idegennyelv-oktatás, a menedzser- és katonai kiképzés, a szakmai oktatásnak elvitathatatlan szerepe a szociális és személyzeti munkában is. Nem csoda, hogy a legutóbbi évszázad megteremtette a gyakorlat tudományát: az andragógiát is. Az andragógia tudománya ezer szállal kötődik a pedagógiához, a pszichológiához és a szociológiához.

Szinte hihetetlen, hogy száz évvel ezelőtt jeles tudósok még arról vitáztak, tudnak-e egyáltalán tanulni a felnőttek, a tanulás hatására változik-e a magatartásuk, képesek-e alkalmazni az új ismereteiket. A korabeli pszichológusok jelentős csoportja úgy vélte, hogy a biológiai fejlődés folyamatában a tényleges fejlődés státusának elérésekor megszűnik a természetes kíváncsiság, s a felnőtt azután csak a korábban tanultakat képes alkalmazni. Szokásai, jártasságai, képességei nem fejleszthetők. Századunk tízes éveiben a korábbi nézetek szertefoszlottak, az introspekción alapuló pszichológiát felváltó viselkedéslélektani kutatások megerősítették a köznapi tapasztalatok által is igazolt valóságot: a felnőttek tanulási képességeit csupán a biológiai regresszió, az előrehaladott öregedés és a mentális elmerevedés gátolhatja. Laboratóriumi kísérletek sorozatával bizonyították be, hogy a felnőttek tanulási képessége döntő mértékben megegyezik a gyermekével, sőt ahol az élettapasztalatokra is szükség van, ott jelentősen meg is haladhatja azt. A felnőttek a gyermekekkel szemben csupán a térbeli mozgásban és kulturális beállítódáshoz kötődő tanulásban maradnak le. A tanulás feltétele az agykérgi plaszticitás, s a tanulási rutin. A hátrányok inkább szociális, mint pszichológiai természetűek. A felnőtt tanulását jelentősen befolyásolja az egyén szociokulturális helyzete, a tartós befogadás gátja leginkább az időhiányban, a tanulási technikák elfelejtésében, az intellektuális beszűkülésben és a szégyenérzetben keresendő.

A század utolsó évtizedében mi sem természetesebb, minthogy a felnőttek oktatásának bonyolult szerkezetű képzési rendszere jött létre; sokszínű, a gyermek képzésétől elkülönült intézményrendszere van. Megítélésében a múlt századi filantropizmust felváltotta a *racionális gazdasági megfontolás*, s a pótió jellegű általános képzéstől kezdve a tudományos továbbképzésig bezárólag a modern felnőttképzés valós gazdasági, emberi és politikai szükségleteket elégít ki. A